

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji W CHIRURGII SZCZĘKOWO-TWARZOWEJ

Program dla lekarzy posiadających specjalizację I stopnia w chirurgii
dziecięcej

Warszawa 2001

(c) Copyright by Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Warszawa 2001

Program specjalizacji opracował zespół ekspertów

Prof. dr hab. Janusz Piekarczyk - przewodniczący
Prof. dr hab. Krystyna Dobies - przedstawiciel CMKP
Prof. dr hab. Hubert Wanyura - przedstawiciel NIL
Prof. dr hab. Bogna Pogorzelska-Stronczak - przedstawiciel towarzystwa naukowego
Prof. dr hab. Stanisław Bartkowski - CM UJ Kraków
Doc. dr hab. Tomasz Tomaszewski - AM Lublin
Doc. dr hab. Józef Zienkiewicz - AM Gdańsk

1 - Cel studiów specjalizacyjnych

Celem studiów specjalizacyjnych jest wykształcenie specjalisty w zakresie chirurgii szczękowo -
twarzowej. Po ukończeniu kształcenia specjalista powinien posiadać zasób wiedzy i umiejętności
praktycznych określonych programem specjalizacji.

2 - Wymagana wiedza

Po ukończeniu specjalizacji lekarz powinien wykazać się znajomością:

- zasad postępowania w ostrej niewydolności krążeniowo-oddechowej,
- zasad postępowania we wstrząsie,
- zasad postępowania w nagłym zatrzymaniu krążenia - resuscytacji,
- zasad postępowania w ostrych pourazowych krwawieniach z górnych dróg oddechowych,
- zasad postępowania w ostrej niedrożności górnych dróg oddechowych,
- wskazań i sposobów wykonania tracheotomii,
- specyfiki rozpoznawania i leczenia w chirurgii dziecięcej,
- podstawowych zasad postępowania w neurotraumatologii i neurochirurgii, a w szczególności dotyczące:

- złamań kości sklepienia czaszki,
- krwiałków wewnątrzczaszkowych,
- chirurgicznego leczenia guzów w obszarze przedniego dołu czaszki,
- leczenia pourazowych rozdarć oponowych z wyciekami płynu mózgowo-rdzeniowego,

- zasad rozpoznawania i postępowania w urazach kręgosłupa i kończyn,
- zasad rozpoznawania i postępowania w urazach klatki piersiowej,
- zasad rozpoznawania i leczenia ostrych chorób jamy brzusznej,
- zasad rozpoznawania i postępowania w pourazowych uszkodzeniach układu wzrokowego,
- zasad rozpoznawania i leczenia ostrych chorób nosa, gardła i krtani,
- zasad przygotowania chorego do leczenia chirurgicznego oraz opieki pooperacyjnej,
- zasad nowoczesnej diagnostyki urazów mózgowej i twarzowej części czaszki,
- zasad leczenia złamań kości twarzowej części czaszki, a w szczególności:

- osteosyntezy stabilnej,
- chirurgicznego leczenia złamań szczęk,
- chirurgicznego leczenia złamań jarzmowo-szczękowo-oczodołowych,
- rekonstrukcji oczodołów za pomocą przeszczepów lub wszczepów,

- zasad leczenia nowotworów niezłośliwych i guzów nowotworopodobnych części twarzowej czaszki oraz szyi,
- zasad rozpoznawania nowotworów jamy ustnej, szczęk i twarzy i szyi:

- biopsja, PCI,
- diagnostyka rtg, KT, MR, usg,

- zasad zespołowego leczenia nowotworów złośliwych twarzowej części czaszki (chirurgia, radioterapia, brachyterapia, chemioterapia, immunoterapia),
- zasad rozpoznawania i planowania leczenia chirurgicznego wrodzonych i nabytych wad twarzowo-szczękowo- zgrzyzowych,
- zasad postępowania w leczeniu wrodzonych lub nabytych zniekształceń kośćca twarzowej części czaszki za pomocą dystraktorów,
- zasad leczenia zeszywnienia oraz dysfunkcji stawów skroniowo-żuchowych,
- zasad rekonstrukcji po rozległych ubytkach twarzowej części czaszki,
- etiopatogenezę oraz zasady chirurgicznego leczenia torbieli, przetok i wad rozwojowych twarzowej części czaszki oraz szyi,
- zasady rozpoznawania i leczenia chorób gruczołów ślinowych,
- kierunki szerzenia się oraz zasady leczenia ropni i ropowic twarzowej części czaszki i szyi.

3 - Wymagane umiejętności praktyczne

Po ukończeniu specjalizacji lekarz powinien wykazać się umiejętnością:

- postępowania w nagłym zatrzymaniu krążenia,

- postępowania w ostrej niedrożności górnych dróg oddechowych (intubacja ustno-tchawicza, nosowo-tchawicza, tracheotomia),
- postępowania we wstrząsie,
- postępowania w ostrych pourazowych krwawieniach z górnych dróg oddechowych,
- postępowania w złamaniach z wgłębieniem kości sklepienia czaszki,
- postępowania w krwiakach wewnątrzczaszkowych,
- postępowania w urazach klatki piersiowej,
- wykonania znieczulenia nasiękowego i regionalnego,
- nacięcia i drenażu ropni zewnętrznych,
- leczenia zachowawczo-ortopedycznego złamań szczęk,
- wykonania osteosyntezy stabilnej w leczeniu złamań szczęk,
- leczenia chirurgicznego kośćca twarzowej części czaszki,
- leczenia zachowawczego i chirurgicznego złamań wyrostka kłykciowego żuchwy,
- rekonstrukcji oczodołu z użyciem przeszczepów lub wszczepów,
- leczenia chirurgicznego raka wargi z rekonstrukcją,
- resekcji szczęki z powodu nowotworów,
- resekcji częściowej żuchwy,
- wykonania limfadenektomii nadgnykowej,
- usunięcia węzłów chłonnych szyjnych w leczeniu nowotworów złośliwych,
- leczenia chirurgicznego nowotworów ślinianek,
- leczenia chirurgicznego morfologicznych wad twarzowo-szczękowo-zgryzowych,
- wykonania zabiegów rekonstrukcyjnych wad porozszczepowych,
- leczenia chirurgicznego ankylozy ssz,
- leczenia dysfunkcji ssz,
- leczenia chirurgicznego torbieli szczęk i jamy ustnej,
- leczenia chirurgicznego torbieli i przetok szyi,
- rekonstrukcji żuchwy z użyciem przeszczepów autogennych,
- rekonstrukcji tkanek miękkich jamy ustnej i powłok twarzy za pomocą plastyki miejscowej, przeszczepów skórno-naskórkowych, skórnych oraz płatów skórno-mięśniowych,
- leczenia chirurgicznego chorób zatok szczękowych,
- leczenia chirurgicznego ropni i ropowic,
- wykonywania zabiegów chirurgiczno-rekonstrukcyjnych w ramach przygotowania jamy ustnej do protezowania,
- leczenia chirurgicznego chorób przyzębia,
- implantologii,
- rozpoznawania i leczenia neuralgii prawdziwej nerwu trójdzielnego,
- zastosowania lasera chirurgicznego w chirurgii szczękowo-twarzowej.

4 - Formy zdobywania wiedzy i umiejętności praktycznych

a) Kursy

Kurs wprowadzający

Uczestniczenie w 10-dniowym kursie wprowadzającym w pierwszym roku kształcenia obejmującym następujące zagadnienia:

- chirurgia szczękowo-twarzowa jako gałąź chirurgii ogólnej,
- możliwości diagnostyczne i lecznicze oraz podstawy technik chirurgicznych stosowanych w chirurgii szczękowo-twarzowej
- kierunki szerzenia się oraz zasady leczenia ropni i ropowic części twarzowej czaszki i szyi,
- zasady rozpoznawania nowotworów jamy ustnej, szczęk, twarzy i szyi,

- zasady zespołowego leczenia nowotworów złośliwych części twarzowej czaszki (chirurgia, radioterapia, brachyterapia, chemioterapia, immunoterapia),
- zasady postępowania w złamaniach szkieletu czaszkotwarzowego,
- zasady postępowania w złamaniach oczodołu.

Kursy doskonalące (1, 2 lub 3-dniowe)

Uczestniczenie w niżej wymienionych kursach, z których 10 wybranych przez specjalizującego się lekarza jest obowiązkowych:

1. Kurs: Rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie swoistych oraz nieswoistych zapaleń miękkich i twardych części twarzowej czaszki oraz szyi,
2. Kurs: Kierunki szerzenia się oraz zasady leczenia ropni i ropowic części twarzowej czaszki,
3. Kurs: Choroby zatok szczękowych – ich rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie,
4. Kurs: Torbiele szczęk oraz tkanek miękkich jamy ustnej, twarzy i szyi. Etiopatogeneza, rozpoznawanie, różnicowanie, leczenie.
5. Kurs: Etiopatogeneza, rozpoznawanie i leczenie chorób stawów skroniowo-żuchwowych,
6. Kurs: Stany przedrakowe, cechy nowotworów łagodnych i złośliwych jamy ustnej oraz części twarzowej czaszki – ich rozpoznawanie i leczenie,
7. Kurs: Epidemiologia, rozpoznawanie oraz chirurgiczne i skojarzone leczenie złośliwych nowotworów części twarzowej czaszki i szyi,
8. Kurs: Złamania szkieletu czaszkotwarzowego – ich rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie,
9. Kurs: Wewnątrzczaszkowe powikłania złamań szkieletu czaszkotwarzowego – rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie,
10. Kurs: Złamania oczodołu – rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie,
11. Kurs: Pourazowe morfologiczno-czynnościowe i estetyczne uszkodzenia układu wzrokowego, towarzyszące złamaniom oczodołu – rozpoznawanie i leczenie,
12. Kurs: Zachowawcze i chirurgiczne leczenie złamań wyrostka kłykciowego żuchwy,
13. Kurs: Etiopatogeneza, morfologia, rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie wrodzonych oraz nabytych wad twarzowo-szczękowo-zgrzyzowych,
14. Kurs: Choroby ślinianek. Rozpoznawanie, różnicowanie, leczenie,
15. Kurs: Metody chirurgicznego przygotowania jamy ustnej do protezowania z uwzględnieniem śródkostnych wszczepów stomatologicznych

b) Staże kierunkowe

Lekarz posiadający specjalizację I stopnia w chirurgii dziecięcej, specjalizujący się w chirurgii szczękowo-twarzowej, zobowiązany jest odbyć niżej wymienione staże:

- chirurgia szczękowo-twarzowa - staż podstawowy 32,5 miesięcy
- stomatologia zachowawcza 1 miesiąc
- stomatologia dziecięca 0,5 miesiąca
- choroby błony śluzowej i przyzębia 0,5 miesiąca
- chirurgia stomatologiczna 1 miesiąc
- ortodoncja 2 miesiące
- protetyka 0,5 miesiąca
- chirurgia plastyczna 3 miesiące
- chirurgia urazowa i ortopedia 1 miesiąc
- otolaryngologia 0,5 miesiąca
- okulistyka 0,5 miesiąca
- neurochirurgia 1 miesiąc

c) Kształcenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Liczba zabiegów i procedur medycznych, w wykonywaniu których specjalizujący się lekarz ma obowiązek uczestniczyć.

W zakresie stomatologii zachowawczej

- badanie stomatologiczne i wypełnienie karty choroby u przyjmowanych pacjentów 20
- rekonstrukcja twardych tkanek zęba 20
- leczenie endodontyczne niezakażonych i zakażonych kanałów korzeniowych 10
- leczenie zachowawcze ostrych, zaostrzonych i przewlekłych chorób tkanek okołowierzchołkowych 5

W zakresie stomatologii dziecięcej

- leczenie próchnicy zębów mlecznych 5
- leczenie próchnicy zębów stałych z niezakończonym rozwojem korzenia 2
- leczenie chorób miazgi zębów mlecznych 2
- leczenie zapaleń tkanek okołowierzchołkowych zębów mlecznych 3

W zakresie chorób błony śluzowej jamy ustnej i przyzębia

- wykonanie szczegółowego badania przyzębia i wypełnienie karty choroby pacjentów 5
- usuwanie złogów nazębnych oraz wykonanie skalingu poddziąsłowego 3
- diagnostyka i leczenie najczęstszych chorób błony śluzowej jamy ustnej 2

W zakresie chirurgii stomatologicznej

- wykonanie rutynowe ekstrakcje zębów 50
- leczenie chirurgiczne ropni zębopochodnych 20
- leczenie chirurgiczne utrudnionego wyrzynania zębów mądrości oraz zębów zatrzymanych 5
- wykonanie resekcji wierzchołka korzenia zęba 3
- pobranie wycinka do badania histopatologicznego oraz wykonanie biopsji 6
- leczenie urazów zębów i wyrostka zębodołowego 5
- pierwsza pomoc w złamaniach kości i szczęk 10

W zakresie ortodoncji

- badanie ortodontyczne wraz z interpretacją badań pomocniczych 15
- diagnozowanie nieprawidłowości narządu żucia 20
- pobieranie wycisków łuków zębowych wraz z ustaleniem ich zwarcia 10
- ocena zmian w zgryzie na podstawie analizy gipsowych modeli szczęki i żuchwy 5

W zakresie protetyki stomatologicznej

- protetyczne badanie pacjenta, prognoza, projektowanie postępowania 2
- pobieranie wycisków i odlanie modeli gipsowych oraz ustalenie zvarcia 5
- naprawa złamanej płyty protezy ruchomej 2

W zakresie radiologii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej

- uczestniczenie przy wykonywaniu zdjęć

- wewnątrzustnych

- > zębowych 5
- > zgryzowych 2
- > zgryzowo-skrzydłowych 1
- > pantomograficznych 6

- zewnątrzustnych

- > zatok obocznych nosa w projekcji Watersa 5
- > profilowego czaszki 2
- > KT 2

- uczestniczenie przy badaniach MR 3
- uczestniczenie przy badaniach usg 3

W zakresie neurotraumatologii i neurochirurgii

- złamanie kości sklepienia czaszki, ubytki, rozpoznawanie i leczenie 3
- krwiaki wewnątrzczaszkowe (nadtwardówkowe, podtwardówkowe śródmózgowe), trepanacje czaszki 2
- chirurgiczne leczenie guzów podstawy przedniego dołu czaszki 1
- leczenie pourazowych przetok mózgowych z wyciekami płynu przez nos 1

W zakresie okulistyki

- pourazowe uszkodzenie gałki ocznej, powiek, dróg łzowych 2
- badanie ostrości wzroku, pola widzenia, podwójnego widzenia i ich ocena 5
- przyczyny wytrzeszczu - rozpoznawanie, postępowanie 1
- enukleacja gałki ocznej - wskazania, technika 1

W zakresie otolaryngologii

- rak krtani i gardła; rozpoznawanie, różnicowanie, leczenie 1
- tracheotomia, tracheostomia 3
- rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie ropni okołomigdałkowych 3
- złamanie kości nosa; rozpoznawanie, leczenie 2
- skrzywienie przegrody nosa; rozpoznawanie, leczenie 1

Pozostałe zabiegi i procedury medyczne

- niedrożność górnych dróg oddechowych; postępowanie 2
- intubacja nosowo-tchawicza 2
- intubacja ustno-tchawicza 5
- wskazania do leczenia i planowania zabiegów odtwórczych 5
- rodzaje tkanek i zasady wykonywania zabiegów rekonstrukcyjnych 3
- "Z" plastyka 2
- przeszczepy:

- skórno-naskórkowe 2
- skórne 2
- złożone 1

- płaty mięśniowe, skórno-mięśniowe 1
- mikrochirurgiczne zespolenie naczyń 1

Liczba zabiegów i procedur medycznych, które specjalizujący się lekarz ma obowiązek wykonać:

- osteosynteza stabilna w złamaniach żuchwy 40
- zachowawcze i chirurgiczne leczenie złamań wyrostka kłykciowego żuchwy 6
- chirurgiczne leczenie złamania szczęk 5
- chirurgiczne leczenie złamań jarzmowo-szczękowo-oczodołowych 5
- rekonstrukcja oczodołu z użyciem przeszczepów lub wszczepów 3
- chirurgiczne leczenie raka wargi dolnej z rekonstrukcją 3
- resekcja szczęki z powodu nowotworów 1
- częściowa resekcja żuchwy 3
- limfangiektomia nadgnykowa 3
- radykalne usunięcie szyjnych węzłów chłonnych 3
- leczenie chirurgiczne morfologicznych wad szczękowo-twarzowo-zgryzowych, np. progenia, mikrogenia 3
- zabiegi rekonstrukcyjne zniekształceń porozszczepowych 1
- zabiegi rekonstrukcyjne po rozległych ubytkach twarzowej części czaszki z użyciem płatów i przeszczepów 3
- leczenie chirurgiczne guzów ślinianek, w tym guzów przyusznicy 3
- chirurgiczne leczenie torbieli, przetok i wad rozwojowych szyi 2
- leczenie chirurgiczne chorób zatok szczękowych 10
- chirurgiczne leczenie ropni i ropowic przestrzeni międzypowięziowych 5
- tracheotomia 3

d) Formy samokształcenia

Studiowanie piśmiennictwa

- obowiązkowe uczenie się z polskich podręczników (jako źródła wiedzy podstawowej) w zakresie chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej, przy treściach kontrowersyjnych należy oprzeć się na konsultacji z kierownikiem specjalizacji,
- obowiązkowa lektura "Czasopisma Stomatologicznego" oraz innych wydawnictw, a szczególnie artykułów związanych z chirurgią i dyscyplinami pokrewnymi,

Uczestniczenie w działalności towarzystw lekarskich

- uczestniczenie w sesjach naukowo-szkoleniowych towarzystw lekarskich,
- uczestniczenie w krajowych kongresach chirurgii stomatologicznej (jamy ustnej) i chirurgii szczękowo-twarzowej oraz w zjazdach i kongresach stomatologicznych,
- wskazany udział w europejskich kongresach chirurgii czaszkowo-szczękowo-twarzowej,
- wskazany udział w krajowych i europejskich kongresach dotyczących dziedzin pokrewnych (onkologia, chirurgia plastyczna i rekonstrukcyjna, chirurgia ogólna, neurochirurgia, otolaryngologia, ortodoncja, protetyka, implantologia, periodontologia),

Przygotowanie publikacji

- obowiązkowe przygotowanie 2-3 prac poglądowych (lub naukowych) o tematyce uzgodnionej z kierownikiem specjalizacji,

e) Pełnienie dyżurów lekarskich

Liczba dyżurów lekarskich pełnionych w oddziale chirurgii szczękowo-twarzowej - 3-4 miesięcznie.

5 - Metody oceny wiedzy i umiejętności praktycznych

a) Kolokwia

Specjalizujący się lekarz zobowiązany jest do:

- zaliczenia wiedzy podczas kolokwiów przewidzianych po każdym stażu i zgodnie z tematyką kursów problemowych,
- złożenie kolokwium z prawa medycznego,
- złożenie kolokwium z promocji zdrowia.

b) Sprawdziany umiejętności praktycznych

Specjalizujący się lekarz zobowiązany jest do:

- zaliczenia sprawdzianów umiejętności praktycznych przeprowadzanych przez kierownika jednostki posiadającej akredytację do prowadzenia specjalizacji,

c) Ocena przygotowanych publikacji

Specjalizujący się lekarz zobowiązany jest do:

- złożenia do oceny kierownikowi jednostki specjalizującej pracy poglądowej, opracowania teoretycznego lub pracy naukowej.

6 - Znajomość języków obcych

Oczekuje się, że specjalizujący się lekarz wykaże się praktyczną znajomością przynajmniej jednego z języków: angielskiego, francuskiego lub niemieckiego.

7 - Czas trwania specjalizacji

Dla lekarzy posiadających specjalizację I stopnia w chirurgii dziecięcej, specjalizacja w chirurgii szczękowo-twarzowej trwa 4 lata.

8 - Postępowanie kwalifikacyjne dla lekarzy ubiegających się o rozpoczęcie specjalizacji w chirurgii szczękowo-twarzowej

Postępowanie kwalifikacyjne przeprowadza komisja kwalifikacyjna ds. specjalizacji w skład której wchodzi:

- konsultant wojewódzki w dziedzinie chirurgii szczękowo-twarzowej,
- przedstawiciel towarzystwa medycznego,
- przedstawiciel okręgowej rady lekarskiej,
- przedstawiciel wojewody.

Komisja ocenia wnioski pod względem formalnym i ustala listę lekarzy, którzy uzyskają zgodę na przystąpienie do specjalizacji.

W przypadku postępowania konkursowego (jeżeli specjalizacja ma być realizowana w ramach rezydentury lub gdy liczba kandydatów przekracza liczbę przewidzianych miejsc szkoleniowych) przeprowadza się rozmowy kwalifikacyjne. Jeżeli do konkursu przystępuje duża liczba lekarzy powoływane są zespoły podległe komisji.

Egzamin testowy opracowany przez Krajową Radę Egzaminów Lekarskich organizuje i przeprowadza kierownik wojewódzkiego ośrodka metodyczno-organizacyjnego.

Komisja kwalifikacyjna ds. specjalizacji w oparciu o wyniki rozmowy kwalifikacyjnej i testu ustala listę rankingową służącą do wypełnienia miejsc szkoleniowych.